

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II
VÁCL. NÁM. 28. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 K.

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V ZÁŘÍ 1924.

ČÍSLO 4.

Dr. KAREL BATĚK mrtev.

Právě před uzavěrkou listu dochází nás zdrcující zpráva, že v pátek večer, 19. září t. r. náhle skonal milovaný náš předseda, president Notářské komory pražské a vůdce stavu notářského.

EMIL SVOBODA:

K otázce promlčení pohledávek notářů a advokátů (§ 1486 o. z. obč.)

V návrhu subkomitétu pro revisi obč. zákoníka zůstala beze změny druhá věta § 1478. («K promlčení stačí, když někdo práva, jehož by o sobě již mohl vykonati, po třicet let nevykonává.») V otázce, kdy začíná promlčení, byl rozpor mezi teorií a praxí — ale rozpor celkem neškodný — ve věci pohledávek, splatných na výpověď. Ungerova myšlenka, opřená o to, že vykonati lze jen tehdy právo nějaké, může-li býti přímo vymáháno žalobou, vedla přirozeně k tomu, že poněvadž nelze žaloby podati, dokud nebyla pohledávka vypověděna, nezačne také promlčení ve smyslu § 1478, dokud nebyla dána výpověď.*) Ale tento názor nikdy se neujal v praxi. Unger uznával, že důsledky jeho stanoviska jsou v jistých případech absurdní (pohledávka je splatná za tři měsíce po výpovědi; od vzniku pohledávky uplynulo sto let, aniž byl placen úrok, aniž se vůbec něco stalo k jejímu uplatnění, přes to právní nástupce věřitelův vypoví pohledávku a teprve za tři měsíce po výpovědi začne promlčení!). Ale přesunoval tuto věc na zákonodárství. § 1478. vykládal v ten smysl, že promlčení začne v den, kdy jest »actio nata«. Praxe šla jinou cestou. Považovala případ pohledávky, splatné na výpověď z a výjimku z ustanovení § 1478 a kladla počátek promlčení ke dni vzniku pohledávky.**). Teoreticky bychom mohli říci, že podle praxe promlčuje se tedy ve 30 letech »právo, dáti výpověď« — což arci Unger rozhodně zavrhuje »neboť právo dáti výpověď není konkrétním, o sobě trvajícím

právem soukromým, a kdyby jím bylo, bylo by jistě právem člověka na vlastní činnost (§ 1459), tedy res merae facultatis«. Práva taková nepodléhají podle § 1459 vůbec promlčení. Unger se svého hlediska právem se dovolával zákonodárství — praxe bezděčně a vlastně praeter, ne-li přímo contra legem vyplňovala mezeru v zákonných ustanoveních ve smyslu § 7 (přirozené zásady právní).

Ale pohledávka, splatná na výpověď, není jediným případem, kdy voláme a budeme volati na pomoc § 7. Jsou pohledávky, kdy nejen proto není »actio nata«, že dlužníka nedošla výpověď, nýbrž dokonce proto, že dlužník vůbec ani neví že jest dlužen — a kolik. Lékař na př. někoho léčí, ale neposílá žádného účtu; notář nebo advokát projednávají dlouhou, složitou věc, ale nepošlou vyúčtování; dlužník poskytl v těchto případech snad nějakou zálohu a neví: jsem dlužen? kolik? — kdy v těchto případech začne promlčení — nyní podle § 1486 tříleté? Kdyby začalo podáním účtu, nezačne po případě vůbec nikdy. (Za sto let dostane nějaký dědic od nějakého dědice účet a od té chvíle začne tříleté promlčení!) Výsledek ryze nesmyslný. A tak nezbyvá, než konstruovati novou výjimku z § 1478: za tři leta od dokončení prací začíná tříleté promlčení.**) Ale čeho? — Práva na předložení účtu; což je zase res merae facultatis podle § 1459. K této konstrukci, opřené bezděčně a velmi zvláště o § 7. vede nezbytná potřeba praxe. Že však je skutečně pohledávka sama splatná teprve po předložení účtu, je patrné i z toho, že teprve od té chvíle bylo by možno požadovati úroky z prodlení.

Ne snad z naléhavých důvodů praktických, ale pro

*) § 1170: »Zpravidla má se plat vyrovnati po dokonání díla.« Jsou ovšem také právní věci, které zůstanou neukončeny; uvážnou prostě. Kdy v tom případě začne promlčení? Snad posléze provedenou akcí.

*) Unger System II. str. 410 pozn. 6.

**) Krainz-Pfaff-Ehrenzweig I. 405.

teoretickou důslednost bylo by snad přece lépe formulovati rozřešení této otázky poněkud jinak, než jak navrhuje revisní osnova. Tam se navrhuje druhý odstavec § 1486 tohoto znění: »(2) Promlčení pohledávek uvedených v §§ 1480, 1486 počíná koncem roku, v němž nastala událost, s níž § 1478 spojuje počátek promlčení.« Ale právě § 1478 nemá žádoucí přesnosti. Navrhoval bych na místě 2. odstavce § 1486 doplněk § 1478 tohoto znění: »Promlčení pohledávek splatných na výpověď, jakož i pohledávek splatných po předložení účtu, počíná koncem roku, kdy věřitel mohl výpovědí nebo účtem přivoditi jejich splatnost. Je-li pohledávka splatná určitou dobou po výpovědi, odsune se počátek promlčení o tuto dobu.«

Druhý odstavec § 1486, jak jej navrhuje osnova, jest arcí vyjádřen podle § 201 obč. zák. pro říší německou. Ale nesmíme zapominati, že něm. obč. zák. má sice v § 198 také ustanovení »Die Verjährung beginnt mit der Entstehung des Anspruches«, což podle theorie znamená totéž jako ustanovení § 1478 t. j. vznik žaloby — actio nata. Ale v § 199 něm. obč. zák. jest ustanovení o pohledávkách, splatných na výpověď: »Kann der Berechtigte die Leistung erst verlangen, wenn er dem Verpflichteten gekündigt hat, so beginnt die Verjährung mit dem Zeitpunkte, von welchem an die Kündigung zulässig ist. Hat der Verpflichtete die Leistung erst zu bewirken, wenn seit der Kündigung eine bestimmte Frist verstrichen ist, so wird der Beginn der Verjährung um die Dauer der Frist hinausgeschoben.« Vedle toho ustanovuje § 200 něm. obč. zák.: »Hängt die Entstehung eines Anspruches davon ab, dass der Berechtigte von einem ihm zustehendem Anfechtungsrechte Gebrauch macht, so beginnt die Verjährung mit dem Zeitpunkte, von welchem an die Anfechtung zulässig ist.«

Následkem těchto ustanovení německého zákona občanského mohla theorie docela pravidelným způsobem výkladu zákona dospěti k zásadě, že v každém případě, kdy věřitel dlužníkovi sečká (nežádá plnění hned po dokončení práce) začne promlčení od konce roku, v němž mohlo býti plnění požadováno.*)

Code civil má ustanovení ve čl. 2273, které má ráz kasuistický. Žaloby advokátů na výlohy a palmare se promlčují ve dvou letech, počítaných od vynesení rozsudku v procesu nebo od smíru, nebo od odvolání advokátovy plné moci. Pokud se týče věcí neukončených, nemohou žádati výloh a palmárních nároků, starších pěti let.

Rozsudkem se myslí rozsudek, kterým se s konečnou platností o věci rozhodlo. Co se pak týče odvolání plné moci, rozšiřuje praxe tento pojem na všechny případy, kdy okolnosti znemožnily advokátu, aby věc dokončil, jako smrt, zbavení úřadu a pod.**)

Přes to, že francouzská formulace činí dojem přesnější, dal bych přednost úpravě, jak byla provedena v zákoně německém, protože kasuistika má jistá nebezpečí, kterých při abstraktním vyjádření věci není. Ale nejméně by se mi zamlouval způsob, navržený osnovou.

*) Dr. Ludwig Eneccerus: Lehrbuch des bürgerlichen Rechts, Allgem. Teil str. 601.

**) Planiol II. str. 207.

Neboť to, co při starém zákoně jest omluvitelné — vyplňování mezery zákona konstrukcí, tílnoucí až ke všeobecné klausuli § 7 — není žádoucí v zákoně novém, i když se dá očekávati, že praxe bude se dále pohybovati ve starých kolejích. Ustanovení § 1486, zavedená III. dílčí novelou neprošla ostatně dosud zkušební drahou životní praxe, protože jejich působnost byla posléze odložena na 1. duben 1925 (vládní nař. ze dne 8. II. 1924 č. 31 sb. z. a nař.).

Notář Dr. FR. KOTĚRA:

Zrušení vzáj. testamentů.

Podle návrhu na revisi obč. zák. mají vzájemné testamentsy, dosud přípustné mezi manželi, býti odstraněny a vůbec nepřipustny.

Proto má zníti § 583 obč. z.: Jedním spisem může poříditi jen jediný pořizovatel.

§ 1248 se má zcela vypustiti.

Budiž: Jisto jest, že vzájemné testamentsy praktické nejsou, a že vedou ke značným nesnázím. Veliká část jich pro formální vady jest neplatná, a projednávajícímu soudci neb notáři působí jen značné obtíže.

Nutno totiž se stanoviska praxe k tomu přihlížeti, že v největší části případů jest pravým úmyslem pořizujících manželů, poříditi o společném majetku teprve pro případ odemřítí obou. Při úmrtí prvního však vynoří se otázka povinného podílu dítek a jeho zajištění, rozsah práv, příslušejících pozůstalému manželu, a konečně s tím spojené otázky substituční. Nad to, ale nesmí se zapomenouti, že pozůstalému jest dána možnost jednostranně svou část poslední vůle zrušiti neb změnití, čímž se ale vezme motivům původního pořízení podklad.

Komise revisní, uznávši na odstranění vzájem. testamentů vůbec, zapomněla úplně na následující:

Dědická smlouva zachována jest v podstatě při dosavadní definici i konstrukci, a platí toliko za neodvolatelná smluvní ustanovení o jmenování smluvní strany, neb obou navzájem za dědice.

Součástí takovýchto smluv dědických, hlavně těch, které se uzavírají při smlouvách svatebních, tvoří podle praxe:

a) pořizování o čtvrtině čisté pozůstalosti, po zákonu volnému pořizování zůstavené. Pořizování to, byť i odvolatelné, se zpravidla neodvolává, při smlouvách svatebních se ale žádá pořízení o celé pozůstalosti, a to hlavně z toho důvodu, že na smlouvě nemají zájem jen manželé, ale i celá jejich rodina z obou stran.

b) dědická smlouva ale musí též nutně obsahovati odkazy a to praelegaty, odkazy ve prospěch rodiny předemřelé strany, hlavně odkazy určené ke krytí povinných dílů rodičů, neb budoucích dítek, ač-li se případně nároky těchto členů rodiny nekryjí ustanovením za dědice k části pozůstalosti.

Tato ustanovení se od smlouvy dědické, zvláště té, jež se uzavírá při sňatku, nedají odloučiti. Pro praxi a vzhledem k právnímu citění stran si nelze ani představití, že by o takovémto pořizování měla se napsati smlouva dědická, a kromě toho zvláštní poslední pořízení se strany ženicha, a zvláštní pořízení se strany nevěsty.

Byly by tu vždy nejméně tři listiny, každá jiné povahy a jinak uložená.

Jsem přesvědčen, že takovéto nesnáze komissi ani